

РОЗДІЛ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

АДМІНІСТРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАХИСНИМИ СПОРУДАМИ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF PROTECTIVE STRUCTURES FOR EMERGENCIES: INTERNATIONAL LEGAL ASPECT

Бірюкова Н.М.,
*викладач кафедри господарського
і екологічного права
Таврійського національного
університету імені В.І. Вернадського*

Стаття присвячена міжнародному досвіду з адміністративних питань врегулювання захисних споруд при надзвичайних ситуаціях. Проаналізовані положення національного законодавства та запропоновані шляхи запозичення досвіду адміністративного регулювання фонду захисних споруд зарубіжних країн.

Ключові слова: захисні споруди, надзвичайна ситуація, цивільна оборона.

Стаття посвячена міжнародному досвіду по вопросам административного регулирования защитных сооружений в случаях чрезвычайных ситуаций. Проанализированы положения национального законодательства и предложены пути заимствования опыта административного регулирования фонда защитных сооружений зарубежных стран.

Ключевые слова: защитные сооружения, чрезвычайная ситуация, гражданская оборона.

The article is devoted international experience on the question administrative regulation of protective constructions in a case of emergency situation. To analyze of regulation national legislation and proposed the way of administrative regulation of fund protecting construction of the foreign country.

Key words: protective construction, emergency situation, civil defence.

Постановка проблеми. Ефективність захисту населення при виникненні надзвичайних ситуацій може бути досягнута тільки на основі забезпечення безпеки та ефективного використання всіх засобів і способів, що зменшують негативний вплив та збільшують безпеку населення. Одним з основних заходів захисту населення при настанні надзвичайних екологічних ситуацій є захисні споруди. Дана тема є досить актуальною як в Україні, так і за кордоном. Насамперед, це пов'язано зі збільшенням випадків надзвичайних ситуацій у світі. Укриття населення в захисних спорудах є надійним способом захисту від факторів ураження ядерної, хімічної, бактеріологічної, звичайної зброї, в разі аварій і деяких стихійних лих (наприклад, ураганів).

Стан дослідження. На сьогоднішній день на науковому рівні не обговорювалась розробка пропозицій з удосконалення фонду захисних споруд з точки зору адміністративного управління. Проте існують науковці з інших галузей, які у своїх працях розглядали питання захисних споруд за кордоном. Серед них слід відзначити Полякова О.Є., Юсіна Г.Л., Євграфова Н.І. та ін.

Метою дослідження є подальша теоретична розробка покращення існуючого фонду захисних споруд завдяки запозиченню досвіду інших країн у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. У зарубіжних країнах пильна увага приділяється питанням стабільності виконання завдань у пунктах управління. Прикладом є США, де існують 10 округів цивільної оборони забезпечують захист від ядерного ураження.

Пункти захисту мають запас продуктів харчування, пального, мають джерела електрозабезпечення та водо-забезпечення. Федеративна республіка Німеччина побудувала в горах, недалеко від Бонна, сховище. Воно складається з мережі тунелів довжиною 33 км. і глибиною 300 м. Сховище розраховано на 3000 осіб, а система життєзабезпечення розрахована на 2 роки.

Щодо створення системи захисних споруд для населення України, то вона здійснюється різноманітними шляхами, до яких належить:

- будівництво нових сховищ;
- реконструкція та дообладнання сховищ часів другої світової війни;
- обстеження підвальних приміщень існуючих будинків та обладнання їх під протирадіаційні укриття;
- дообладнання під сховища рудників, шахт та інших підземних споруд після закінчення в них робіт з видобутку корисних копалин;
- використання під сховища підземних споруд метрополітену [1].

У Норвегії і Німеччині схожі системи захисних сховищ. У цих країнах існують як громадські, так і приватні сховища.

У Норвегії директорат цивільної готовності покладає відповідальність за будівництво громадських сховищ на муніципалітети, їх розмір складає 1/3 їх вартості, а кошти у розмірі 2/3 виділяються з державного бюджету.

Що ж стосується спорудження приватних сховищ у Норвегії, то відповідальність за них покладена на власників житлових будинків, дитячих та інших громадських споруд, у сільській місцевості – на власників ферм.

Спорудження сховищ у житлових будинках Норвегії можливо, якщо вони мають понад три поверхи і загальну площу під фундаментом 150 кв.м. Приватні сховища Норвегії розміщують понад 19 млн. осіб. Таким чином, Норвегія на сьогодні спроможна забезпечити укриття близько 62% міського та 7% сільського населення [1].

Для захисту населення у Федеративній республіці Німеччині використовуються сучасні нові системи, такі як суспільні і приватні захисні споруди та утворені раніше системи захисту, наприклад: бомбосховища, залишені з другої світової війни, шахтні виробки та ін. Також важливим елементом для захисту при цивільній обороні є підготування плану евакуації.

На нашу думку, Україні доцільно перейняти досвід Німеччини стосовно побудови захисних споруд. Не дивлячись на те, що Закон України «Про цивільну оборону» [2] передбачає завдання для укриття населення, на практиці вони реалізуються не в повному обсязі. Так, одним із завдань є завчасне будівництво захисних споруд і підтримання їх у готовності до використання. Зазначене завдання не реалізується, тому що держава дбає про проблеми сьогодення, і відсутність бюджетного фінансування, нажал, «заморозила» ці видатки. Постає питання щодо місць евакуації громадян України у випадку аварії на АЕС та аварій з викидами сильнодіючих, отруйних речовин та ін.

Проблемним моментом, на нашу думку, є помилкове визнання будь-якого підвального приміщення підприємства, навчального закладу, установи, організації – сховищем. Слід зазначити, що для побудови останнього існують певні вимоги щодо, наприклад, місткості, вентиляції, туалетів, двох входів і виходів та ін. [3, с. 167]. Саме такий комплекс дасть змогу врятувати людські життя. Сьогодні Україна, нажал, відстає від Європи в питаннях побудови захисних споруд для населення. Насамперед, на це впливають старі житлові, навчальні та інші будови; другим фактором є недостатність фінансування; третім – відсутність розбудови захисних споруд для надзвичайних ситуацій.

Таким чином, вважаємо доцільним удосконалити сучасну систему захисних споруд на всій території України з дотриманням вимог щодо норми площі захисної споруди на одну особу. Для зменшення затрат на будівництво таких споруд використати існуючі природні можливості, наприклад: бомбосховища, шахти, печери для кримського півострова та ін. Головним у розробці цієї системи слід призначити Міністерство надзвичайних ситуацій України.

На наш погляд, заслуговують на увагу приватні захисні споруди Федеративної республіки Німеччини. Україна, у свою чергу, для збільшення кількості захисних споруд може залучити приватні інвестиції в такі програми. Для взаємовигідної співпраці такі приватні особи будуть отримувати щорічно відсотки від держави. Пропонуємо залучити до реалізації програми з побудови захисних споруд на території України Міністерство фінансів, Міністерство надзвичайних ситуацій та Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Це розширить їхні повноваження, але не призведе до виникнення нових органів, що не суперечитиме адміністративній реформі України.

У Швеції темпи росту фонду захисних споруд значно збільшуються. У середині 80-х років фонд забезпечував укриття більше ніж 80% населення. У Швейцарії сховища розміщують 6,2 млн. осіб, при цьому загальна кількість населення складає 6,4 млн. осіб. Таким чином, загальна забезпеченість складає 95%. У мирний час захисні споруди забезпечуються медикаментами,

яких має вистачити на три місяці, та продуктами харчування на один місяць.

У таких країнах, як Великобританія, Італія, Греція, перевага надається старому фонду захисних споруд, наприклад сховищам другої світової війни. Для старого фонду захисних споруд проводять роботи з реконструкції та переобладнання.

Законодавство з Цивільної оборони більшості країн передбачає обстеження підвальних приміщень на предмет можливості їх дообладнання, що дасть змогу перевести їх у категорію сховищ. Найбільшого розповсюдження ці заходи набули у США.

Повертаючись до системи захисних споруд в Україні, слід зазначити, що на даному етапі вони потребують адміністративно-управлінських змін. З цього випливають наступні проблемні моменти:

- захисні споруди знаходяться в неналежному технічному стані. Так, наприклад, у Волинській області 28 сховищ, що становлять 30% від усіх розташованих в області, та 68 протирадіаційних укриттів, що становлять 27% від загальної кількості, не можуть захистити людей у випадку надзвичайної ситуації. 38 захисних споруд на Волині залиті ґрунтовими водами. Інші ж потребують капітального та поточного ремонтів, а деякі – списання [4]. Під технічними проблемами в даному випадку розуміються, як зазначалося вище, підтоплення ґрунтовими водами та вихід з ладу обладнання для очищення повітря. Для усунення зазначеної проблеми необхідне виділення коштів.

- проблема фінансування. Так, у Волинській області протягом поточного року провели профілактичні роботи лише на 12% об'єктів. На інших об'єктах такі роботи не проводились у зв'язку з відсутністю виділення коштів на їх утримання.

- слабка система контролю органів, до компетенції яких входить нагляд за захисними спорудами для надзвичайних ситуацій. Технічний стан 85 захисних споруд у Волинській області, які перебувають на балансі приватних підприємств, не контролюють місцеві органи виконавчої влади, а роботу з керівниками підприємств щодо виділення коштів на утримання та експлуатацію захисних споруд проводять недостатньо ефективно [4].

Вищезазначена ситуація щодо стану захисних споруд у Волинській області має місце і в інших областях України.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, пропонуємо запозичити досвід міжнародного законодавства стосовно покращення технічних, фінансових та адміністративно-управлінських умов. Також пропонуємо уточнити перелік захисних споруд цивільної оборони, які знаходяться в статутних фондах приватних підприємств, розробити конкретні плани щодо покращення стану утримання захисних споруд із передбаченими фінансовими витратами і скласти перелік захисних споруд, які стали непридатними для експлуатації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільна оборона зарубіжних країн : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slv.com.ua/bookz/197/7450.html>.
2. Про цивільну оборону : Закон України від 03 лютого 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 14. – Ст. 124.
3. Поляков О.Є., Юсіна Г.Л., Євграфова Н.І. Цивільна оборона. Теоретичний курс : Учебний посібник. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 280 с.
4. Волинські новини. МНС-ник розповів про проблеми захисних споруд Волині: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.volynnews.com/news/city/mnsnyk_rozpoviv_pro_problemy_zakhysnykh_sporud_volyni/.